

S. Takács  
András és  
Cseke Eszter.  
Kettőslátás



MATE PÉTER

CSEKE ESZTER, S. TAKÁCS ANDRÁS | ERBORÉKRŐL, KÖTŐDÉSRŐL |

# Közel kerülnek

A világ legeldugottabb tájain forgatott az elmúlt tíz évben dokumentumfilm az On the Spot két kitalálója. Legújabb történetük egy etióp kislányról, Estherről október végén a Telekom Videotékájában lesz elérhető, és a Spektrumon kerül adásba.

■ Az emberiség bölcsőjének nevezett Omo-völgyben, az etióp erbore törzsnél 2011-ben lefilmezték egy szülést. A világra jött kislány az Esther nevet kapta, és az apának megígérték, hogy finanszírozzák az oktatását. Hét év múlva visszatértek, hogy beirattassák az iskolába. Az újbóli találkozásról szól az Esther, a törzs lánya című dokumentumfilmjük. Kinek az ötlete volt, hogy támogassák a családot?

**Cseke Eszter:** Esther apjái, hirtelen nem is tudtuk hova tenni a kérését. Tudtuk, hogy ez forradalmi gondolat, magunktól mégsem avatkoztunk volna bele a törzs életébe. Abban a közösségben a lány, az asszony az igásló, minden túlzás nélkül. Ami most történik, tulajdonképpen egy kísérlet.

**S. Takács András:** Akkor még az erbore törzsbeli lányok nem jártak iskolába, és ebből a családból soha senki nem tanult. Ottjártunk óta egy svéd civil szervezet felépített a falu szélén egy iskolát, ahol már találkoztunk egy-két lánnyal is.

■ Milyen jövő vár Estherre? A filmben az apa azt mondja, szeretné, ha orvos lenne.

**S. T. A.:** Valószínűleg férjhez adják a törzsen belül, körülmetélik, az esküvő után, és ő lesz a családfenntartó. De rengeteg a nyitott kérdés. Nem tudni, mit tanítanak neki az iskolában a brutális női körülmetelésről, ahogy azt sem, hogy a nyolc osztály elvégzése után, mielőtt férjhez menne, továbbtanul-e. Dönthet-e ebben? Ha igen, akkor a pénz nem lehet akadály, a tanulást mi álljuk. Három-négy évente szeretnénk visszatérni a törzshöz, hogy kövessük Esther történetét.

■ Az erborék a nemi szerepekben, a szertartásaikban igen hagyományos népcsoport. Megdöbbentek azon, amit láttak?

**Cs. E.:** Inkább gyönyörködtem bennük. Első ottjártunkkor törzsek-ről forgattunk sorozatot, és Pápuától Bissau-Guineáig inkább az az átmeneti állapot sokkolt, amelyben ezeket a csoportokat találtuk. Nincsenek már meg a közösségüket

családként sokkal több időt töltünk együtt, amikor utazunk

összetartó kulturális kapcsolódási pontok, tudják, mi a modern élet, vágnak rá, de nagyon messze állnak tőle. Emiatt rengeteg törzs szétesett, sokan az alkoholba menekülnek. Az erboréké viszont jól működő, intakt közösség, ahol még megvannak a hagyományok, a nemi szerepek, a családok összetartók, mindenki dolgozik.

■ **Hogyan éli meg négyéves gyermekük, hogy a szülei utazó riporterek, és állandóan változnak körülötte a kultúrák?**

**S. T. A.:** Egyszer sem kérdezte meg, hogy miért más bőrszínűek körülötte az emberek, pedig várta a kérdést. Megszokta, hogy az emberek sokfélék, nem a bőrszínük alapján azonosítja őket. De azt például megjegyzi, hogy „az a kendős néni” kedves volt hozzá. Azt is mindig észreveszi, ha valaki nem a „mi nyelvünkön”, azaz nem magyarul beszél. Hároméves korára harminc országban járt, a harmadik születésnapját épp Etiópiában ünnepeltük, ahol azt kérte, hogy menjünk vissza a múzeumba Lucyhez, az ősemberhez.

■ **Mennyiben más a gyereknevelés attól, hogy szinte folyamatosan úton vannak?**

**Cs. E.:** Stresszes, ha túl sűrűn váltunk helyszínt, ezt a fiunk is megérzi. Ezért hoztunk szabályokat, például, hogy minimum három napot maradunk egy helyen, de szerencsére inkább az egy hét, tíz nap a jellemző. Ugyanakkor családként sokkal több időt töltünk együtt, amikor utazunk. Itthon jobban szétszed minket a munka.

**S. T. A.:** Bevezettük azt is, hogy négy-hat hétnél tovább sehol sem maradunk. Kitapasztaltuk, hogy ennyi idő után már nem komfortos az ottlét. Magyarországon van az otthonunk, évente öt-hat hónapot utazunk, a többi időt itthon töltjük.

■ **Mit lehet tanulni a gyereknevelésről a törzsi kultúráktól?**

**S. T. A.:** Hogy nem kell agyonféltetni a gyerekeket. Amazóniában és Timorra szigetén is láttunk 4-5 éves gyerekeket machetékkel szaladgálni, és nem esett bajuk. A kötődés fontosságáról is sokat megtudtunk. Kendőben magukra kötik a babákat, mert a vadállatok miatt nem hagyhatják őket magukra

a földön. Én is állandóan hordoztam a fiam, fantasztikus érzés volt.

■ **Most jubilál az On the Spot. Ilyenkor érdemes átgondolni, merre kellene továbbmenni, mit kellene abbahagyni. Önökben milyen nyomot hagyott az elmúlt tíz év?**

**Cs. E.:** Hogy szünetet kellene tartani, az már 2012-ben megfogalmazódott bennünk, amikor egy év alatt 18 filmet csináltunk. Tudtuk, hogy az az időszak egy téboly lesz, ezért úgy terveztük, hogy utána elmegyünk szabadságra. Balin kötöttünk ki, letettük a bűvárvizsgát, elkezdtünk jógázni. Mostanra egyértelmű lett, hogy az évi nyolc-tíz film helyett inkább egy-egy nagyobb szeretnénk foglalkozni.

**S. T. A.:** Készülünk az első egész estés dokumentumfilmünkkel: négy éve forgatjuk egy Auschwitzban született zsidó nő történetét a traumaöröklésről, ebben az AMC Networks International, a német köz-tvé és a francia ARTE is benne van.

■ **Ha tavaly tavasszal a köztvé meghosszabbítja a szerződésüket, milyen lett volna az új On the Spot-évad?**

**S. T. A.:** Az Esther-féle történe-tekéből lett volna még nyolc. Viszszamentünk volna például a Gázai övezetbe vagy egy szír családhoz a menekülttáborba. Megnéztük volna, mi lett az Afganisztánban szolgáló katonákkal, akik visz-szatértek az Egyesült Államokba. Amikor kiderült, hogy az idén nem

lesz szerződésünk, 48 órán belül öt tévé jelentkezett, hogy folytassuk náluk. Végül az AMC-vel állapod-tunk meg, mert ők látták meg a fan-táziát az egész estés filmünkben.

■ **Geréb Ágnesről is készül filmjük.**

**Cs. E.:** Hét éve kezdtük követni a történetét, és reméljük, egyszer befejezhetjük. Sok mindenről szól majd ez a film. A születésről – az utolsó pillanatról, amikor még egyenlők vagyunk –, a gyengéd-ségről, az egészségügyről, és erről az országról is.

■ **Ez azért is érdekes, mert a magyar társadalmat, politikát érintő történetekkel nem szoktak foglalkozni. Ez tudatos döntés?**

**S. T. A.:** Geréb Ágnes történe-tében is az univerzális kérdések érdekelnék minket, nem a magyar politika. Az ellenség gyermekeiben is forgattunk magyarokkal, Máté Gáborral, Edith Eva Egerrel, Visky Andrással.

**Cs. E.:** Igaz, az egyik erdélyi, a másik Kanadában, a harmadik Amerikában él, de ezek a filmek magyar történelmi helyzetekről és a közös traumáinkról szóltak. Tudatoson soha nem kerestük a csak magyar sztorikat, eleinte örültünk, hogy külföldön dolgozhatunk. Min-dig érdekesebbnek gondoltuk azt, hogy milyen a nagy történetben meglátni a saját sztoridat, sorsodat.

**S. T. A.:** Olyat akartunk csinálni, ami külföldön is eladható. A Diktá-torok gyermekei című évadot több

mint száz országban látták. Csak magyar témával ez aligha ment volna, és azt sem akartuk, hogy ki legyünk szolgáltatva a hazai média-piac aktuális helyzetének. Tíz éve, amikor a Színház- és Filmművészeti Egyetemen kitaláltuk, hogy mit szeretnénk csinálni, a nézői felmérések azt mutatták, hogy három dologot nem néznek a magyarok: külföldi témát, feliratos tartalmat és doku-mentumfilmet. Az On the Spot mégis megtalálta a közönséget. Szerencsénk is volt a kezdetekkor, mert a technológia azon a szinten állt, hogy nem kellett nagy stáb. Ma már a webes sorozatunkban volt olyan rész, amit telefonnal forgat-tunk, mert Eritreába nem mertünk kamerát vinni. Ferenc pápához is csak telefonnal mentünk, mert tar-tottunk attól, hogy nem engedik be hozzá a kamerát.

■ **Miben más az angolszász és a magyar dokumentumfilmzés?**

**S. T. A.:** Külföldön sokszor kine-vettek minket az alacsony költség-vetésünk miatt. Ugyanakkor ott sincs erre a műfajra annyi pénz, hogy akár egy Emmy-díjas szak-ember kizárólag a dokumentumfil-mezésből éljen.

**Cs. E.:** Hogy ez nekünk tíz éve megadatik, az annak köszönhető, hogy az On the Spot nemcsak egy filmsorozat, hanem két ember tör-ténete is, ezzel a tévék, a nézők és a támogatók is sokkal könnyebben azonosulnak. ■ **CSATLÓS HANNA**

tíz éve a magyarok még nem néztek külföldi témát, feliratos tartalmat és dokumentumfilmet

ÖNISMERET

KREATIVITÁS

PROBLÉMA MEGOLDÁS

ÖTLETEK

ÖNKONTROLL

GYÖNYÖR

SZORONGÁSOK OLDÓDÁSA

Az álmok mindent új megközelítésbe helyeznek, használd fel őket!

„Minden meg nem fejtett álmom olyan, mint egy fel nem bontott levél a tudattalanodból.”